

Medal „Za zdobycie Berlina”

(ros. Медаль "За взятие Берлина")

Statut medalu.

Medal został ustanowiony Dekretem Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z dnia 9 czerwca 1945 roku.

Medal „Za zdobycie Berlina” był przyznawany wszystkim oficerom i szeregowym Armii Czerwonej, Marynarki Wojennej, oraz wojsk NKWD, którzy brali bezpośredni udział w heroicznym szturmie i zdobyciu Berlina w dniach 22 kwietnia – 02 maja 1945 roku. Medalem również nagradzano wszystkich dowódców wojskowych, którzy uczestniczyli w opracowaniu i realizacji planu zdobycia Berlina.

Operacja berlińska, bitwa o Berlin *(w historiografii radzieckiej i rosyjskiej: Berlińska Strategiczna Operacja Ofensywna) – operacja ofensywna Armii Czerwonej i LWP przeprowadzona między 16 kwietnia a 9 maja 1945 na froncie wschodnim II wojny światowej siłami 1. i 2. Frontu Białoruskiego oraz 1. Frontu Ukraińskiego. Jej celem było zdobycie Berlina.*

12 stycznia 1945 Armia Czerwona rozpoczęła operację wiślańsko-odrzańską i nacierała na zachód przez Prusy Wschodnie, Dolny Śląsk, Pomorze i Górny Śląsk, tymczasowo zatrzymując się na linii 60 km na wschód od Berlina wzdłuż Odry. Kiedy ofensywa została wznowiona, 1. Front Białoruski i 1. Front Ukraiński zaatakowały Berlin od strony wschodniej i południowej, podczas gdy 2. Front Białoruski otoczył wojska niemieckie na północ od Berlina. Walki w Berlinie rozpoczęły się 20 kwietnia, a zakończyły się rano 2 maja.

W szturmie Armii Czerwonej wspomagały ją oddziały złożone z polskich żołnierzy należących do 1 Armii Wojska Polskiego (razem około 12 tys. żołnierzy):

- 1 Warszawska Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki;*
- 2 Pomorska Brygada Artylerii Haubic;*
- 6 Samodzielny Warszawski Zmotoryzowany Batalion Pontonowo-Mostowy;*
- 1 Samodzielna Brygada Moździerzy z odwodu Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego będąca od marca 1945 roku w składzie 47 Armii radzieckiej 1 Frontu Białoruskiego.*

W czasie szturmu Polacy, w składzie 1. Frontu Białoruskiego, znajdowali się ok. 60 km na północ od Berlina. Naczelny Dowódca WP, gen. Michał Rola-Żymierski, 29 kwietnia wieczorem poprosił Geоргija Żukowa „w imieniu Partii i Rządu Polskiego” o wyrażenie zgody na udział jednostki Wojska Polskiego w szturmie Berlina. Żukow odpowiedział, że „w tej sprawie zwróci się do Naczelnego Dowódcy”. Za zgodą Józefa Stalina wydał rozkaz przewiezienia 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki w rejon bezpośrednich walk i przydzielenia poszczególnych pułków do radzieckich jednostek pancernych. Polscy żołnierze zameldowali się 30 kwietnia o 7.00 rano i od tej chwili brali udział w walkach w ostatnim, najsilniej umocnionym rejonie, m.in. w zachodniej części Tiergarten, przebijając się w stronę Reichstagu, w rejonie Politechniki i przy Bramie Brandenburskiej. Zdobyli 56 kwartałów miasta, 7 kompleksów fabrycznych, 4 stacje metra i większą część budynków Politechniki. Wzięli do niewoli 2550 jeńców.

2 maja 1945 roku ok. 6:00, podczas rajdu przez park Tiergarten dokonanego przez 2 batalion, część 1 batalionu 3 pułku piechoty i batalion czołgów 66 Brygady Pancernej, żołnierze 7 baterii 1 pułku artylerii lekkiej z 1 Dywizji Kościuszkowskiej, zatknęli na środku trzeciej kondygnacji Siegessäule (pruskiej kolumnie zwycięstwa) w parku Tiergarten biało-czerwony sztandar. Drugą flagę na balustradzie drugiej kondygnacji, na polecenie por. Piotra Potapskiego, powiesili żołnierze z 8 baterii 3 dywizjonu. Trzecią flagę powiesiło pięciu polskich żołnierzy z 1 Dywizji Piechoty (byli to ppor. Mikołaj Troicki, plut. Kazimierz Otap, kpr. Antoni Jabłoński oraz kanonierzy Aleksander Karpowicz i Eugeniusz Mierzejewski). Po kapitulacji, na Kolumnie Zwycięstwa i na Bramie Brandenburskiej zawisły biało-czerwone flagi. Tuż obok czerwone sztandary wieszali żołnierze radzieccy. Hitlerowskie Niemcy były pokonane.

Za czyny i wzorowe wykonanie zadań bojowych w szturmie Berlina pontonierzy 6 batalionu pontonowo-mostowego zostali odznaczeni, uchwałą Rady Ministrów ZSRR z dnia 28 maja 1945 roku, Orderem Czerwonej Gwiazdy. Liczni oficerowie i żołnierze zostali odznaczeni przez Naczelne Dowództwo Armii Czerwonej orderami i medalami. Żołnierze 6 batalionu pontonowo-mostowego mieli jako czwarta jednostka Wojska Polskiego zaszczyt zdobywania Berlina i zawieszenia na murach miasta biało-czerwonego sztandaru. W północnej części Volkspark Friedrichshain w 1972 roku wzniesiono Pomnik Żołnierza Polskiego i Niemieckiego Antyfaszysty projektu polsko-niemieckiego kolektywu, w skład którego weszli – Zofia Wolska, Tadeusz Łodziana, Arnd Wittig i Günther Merkel, na którym umieszczono napis „Za naszą i waszą wolność – Für eure und unsere Freiheit”. Walki żołnierza polskiego o stolicę III Rzeszy zostały upamiętnione na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie, napisem na jednej z tablic po II wojnie światowej: „BERLIN 30 IV – 2 V 1945” i po 1990 roku „BERLIN 26 IV – 2 V 1945”. Następstwa Koszt zdobycia stolicy III Rzeszy był wysoki. Pomiedzy 16 kwietnia, kiedy rozpoczęła się operacja berlińska, a 9 maja, kiedy skapitulowała III Rzesza, trzy fronty radzieckie straciły według historyka Grigorija Kriwoszejewa (który opierał się na archiwach radzieckich) 78 291 zabitych lub zaginionych i 274 184 rannych lub chorych (straty oddziałów polskich nie są w to wliczone). Utracono 2108 dział i moździerzy, 1997 czołgów i dział samobieżnych oraz 917 samolotów. Straty niemieckie, zarówno wśród wojskowych, jak i cywilów, są trudne do oszacowania, ponieważ wszelka administracja przestała funkcjonować. Ocenia się, że w wyniku bezpośrednich działań wojennych zginęło 125 tys. mieszkańców Berlina – w tym 6400 samobójczo, a 22 tys. na atak serca. Badania niemieckie oceniają straty wojskowe podczas operacji berlińskiej na 92 000 do 100 000 zabitych i 220 000 rannych. W wyniku bezpośrednich walk w mieście zginęło 22 tys. żołnierzy niemieckich, a 70 tys. żołnierzy garnizonu berlińskiego dostało się do niewoli. W trakcie całej operacji berlińskiej Armia Czerwona wzięła 480 tys. jeńców. Po kapitulacji Berlina w innych rejonach Europy wojska niemieckie także zaczęły składać broń. 2 maja siły niemieckie, liczące około miliona żołnierzy, w północnych Włoszech i południowej Austrii skapitulowały. Trochę później oddziały brytyjskiej 2. Armii zdobyły Szlezwik-Holsztyn i wyzwoliły Danię, a 2. Front Białoruski zdobył Meklemburgię. Po zdobyciu Berlina Stawka rozkazała jednostkom 1. Frontu Ukraińskiego skręcić na południe, by wziąć udział w operacji praskiej. 6 maja, po trzech miesiącach oblężenia, padł Wrocław. 9 maja Armia Czerwona wyzwoliła Pragę. Na południu po zdobyciu Monachium wojska amerykańskie nacierały w kierunku Tyrolu. Siły francuskie zdobyły Bregencję nad Jeziorem Bodeńskim. 9 maja poddały się otoczone niemieckie oddziały na Helu, w ujściu Wisły i w Kurlandii. 7 maja w kwaterze Eisenhowera w Reims gen. Alfred Jodl podpisał akt bezwarunkowej kapitulacji Niemiec. Stalin chciał jednak, aby akt kapitulacji podpisano w Berlinie, w radzieckiej strefie okupacyjnej, przez naczelne dowództwo Armii Czerwonej. Tuż przed północą 8 maja w dzielnicy Karlshorst w Berlinie zebrały się delegacja aliancka i niemiecka, po czym podpisano akt bezwarunkowej kapitulacji Niemiec.

Medal „Za zdobycie Berlina” jest noszony po lewej stronie klatki piersiowej po medalu „Za zdobycie Wiednia”.

Prawdopodobnie jako ostatni został nagrodzony tym zaszczytnym medalem latem 2003 roku mieszkaniec Erewanu Anatolij Zelencow. Podczas szturm Berlina starszyna Zelencow została ciężko ranny i trafił do szpitala. Z jakiegoś powodu nie był odznaczony w okresie powojennym. Nagroda znalazła bohatera dopiero po 58 latach!

Łącznie nadano około 1.100.000 medali.

Ogólny opis medalu.

Medal „Za zdobycie Berlina” ma formę kręgu z mosiądzu o średnicy 32 mm. Na awersie odznaczenia w centralnej części pod pięcioramienną gwiazdką został umieszczony trzywersowy napis: „ЗА ВЗЯТИЕ БЕРЛИНА”. W dolnej części awersu widnieje wieniec dębowy. Awers medalu w całości ma otoczkę. Na rewersie medalu widnieje data zdobycia Berlina: „2 мая1945”, pod którą znajduje się pięcioramienna gwiazda. Brak otoczki na rewersie medalu. Wszystkie napisy są wypukłe.

Medal za pomocą uszka w górnej części i zawieszki został połączony z pięciokątną metalową blaszką (kołodką), owiniętą czerwoną wstążką z czarnymi i pomarańczowymi paskami.

Wariant 1. Uszko medalu zostało przylutowane do krążka. Ten wariant medalu był nadawany bezpośrednio po zakończeniu wojny w latach 1945 – 1946.

Wariant 2/3. Uszko medalu ma kształt rosyjskiej litery „П” lub jest okrągłe (płaskie), stanowi całość z krążkiem. Ten wariant medalu był nadawany w latach 1946 – 1948.

Wariant 4. Uszko medalu okrągłe, stanowi całość z krążkiem. Ten wariant medalu był nadawany w późniejszych latach osobom, które z jakichś powodów nie otrzymały odznaczenia po wojnie.

Na rynku kolekcjonerskim można spotkać podróbki medalu „Za zdobycie Berlina”. Jakość ww. podróbek bardzo się różni, często wskazana konsultacja doświadczonego specjalisty (www.czasybohaterow.pl) w celu określenia autentyczności odznaczenia.

